

25.9.2002

2467/2/00

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Lea Haapkylä

TAPATURMAVAKUUTUKSEN JÄRJESTÄMISVELVOLLISUUS

1

ASIA

Edeltäjäni, eduskunnan oikeusasiamies Lauri Lehtimaja teki 27.10.2000 tarkastuksen Pretoriassa sijaitsevaan Suomen Etelä-Afrikan suurlähetystöön. Tarkastuksen aikana oikeusasiamiehen puoleen kääntyi suurlähetystön paikalta palkattu, määräaikaisessa työsuhteessa oleva A, joka kertoi, että hänelle oli sattunut työaikana 28.3.2000 suurlähettilään virka-asunnossa tapaturma. A toi esiin huolensa sen johdosta, että hänelle oli jäänyt epäselväksi, kuka vastaa tapaturmavammasta aiheutuvista kuluista ja muista mahdollisista taloudellisista menetyksistä. Asiaa selvittäessä ilmeni, että suurlähetystö ei ollut vakuuttanut A:ta työtapaturman varalta. Suurlähetystö oli kuitenkin maksanut siihenastiset sairaanhoitokustannukset, yhteensä noin --- markkaa.

Oikeusasiamies Lehtimaja otti omasta aloitteestaan tutkittavaksi, liittyykö A:n vakuuttamatta jättämiseen sellaista ulkoasiainhallinnon laiminlyöntiä, johon oikeusasiamiehen tulisi puuttua.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

A toimi Suomen Pretorian suurlähetystön palveluksessa asemamaasta palkattuna työntekijänä 1.7.1997 - 30.6.2001. Saadun selvityksen mukaan A:lle oli työsuhteen alkaessa tarjottu samaa eläke- ja yksityistä sairausvakuutusta (Medical Aid) kuin muillekin paikalta palkatuille henkilöille. A oli selvityksen mukaan kuitenkin ilmoittanut työsopimusta solmittaessa, ettei hän halua liittyä suurlähetystön vakuutusohjelmaan, koska hänellä oli sairausvakuutus hoidettuna muulla tavoin. A:lla oli tietty sairaus, minkä johdosta suurlähetystön työsopimuksista vastaavat virkamiehet olettivat, että A:n ilmoitus sairausvakuutuksesta piti paikkansa. Selvityksen mukaan A oli vuoden 1999 lopulla tai 2000 alussa ilmoittanut olevansa kiinnostunut suurlähetystön vakuutusohjelmaan liittymisestä. Suurlähetystö ryhtyi ilmoituksensa mukaan valmistelemaan asiaa, mutta tapaturman sattuessa asia oli vielä kesken. Tällöinkään suurlähetystön virkamiehille ei ollut selvinnyt se, että A:lla ei ollut voimassa olevaa omaa sairausvakuutusta.

A:n tapaturmavammaan johtaneet tapahtumat alkoivat siten, että suurlähetystö tilasi 28.3.2000 paikalliselta yhtiöltä virka-asunnon sähköisen ajoportin korjaamistyön. A oli yhdessä toisen virka-asunnossa työskentelevän paikalta palkatun henkilön kanssa auttanut yhtiön työntekijöitä portin paikalleen nostamisessa. Porttia nostettaessa oli kohotettu vahingossa sen yläpuolella olevaa raskasta rautapalkkia, joka oli pudonnut A:n takaraivoon. Tapaturmavamman sattumisen jälkeen oli paljastunut se, että A:lla ei ollut lainkaan vakuutusta. Suurlähetystö oli tämän johdosta korvannut hänen välittömät sairaala- ja jälkihoitokulunsa yhteensä noin --- eurolla. A ei ole saadun selvityksen mukaan esittänyt lisävaateita asiassa.

3.2

Oikeusohjeet

Ulkoasiainministeriö antoi 7.12.1998 asemamaasta palkattua henkilöstöä koskevat määräykset (normi 38/1998, 7.12.1998, HELD 169-107). Näiden määräysten mukaan asemamaan ja kolmannen maan kansalaisille järjestetään työtaturman varalta vakuutussuoja joko asemamaan julkisen sosiaaliturvajärjestelmän puitteissa tai, mikäli tällaista ei ole tai työntekijää ei siihen voida liittää, ottamalla asemamaan yksityisestä vakuutuslaitoksesta tasoltaan julkisen sektorin työntekijöiden suojaa vastaava tapaturmavakuutus.

Ulkoasiainhallintoasetuksen (166/95) 22 §:n mukaan ministeriö määrää edustustossa ratkaistavat asiat, jollei laista tai asetuksesta muuta johdu. Ulkoasiainministeriö antoi 6.2.1997 ulkoasiainhallintoasetuksen 22 §:n nojalla päätöksen edustustossa ratkaistavista asioista (131/97). Sen 3 §:n mukaan edustuston käyttöön osoitettujen määrärahojen sekä ministeriön antamien määräysten ja ohjeiden rajoissa edustustossa ratkaistaan asiat, jotka koskevat mm henkilöstön ottamista edustuston palvelukseen asemamaasta ja tähän liittyen työsopimuksen tekemistä ja irtisanomista, virkavapautta vastaavan vapautuksen myöntämistä, sekä palkan maksua ja muita työsuhteesta johtuvia toimenpiteitä, ei kuitenkaan vahingonkorvausta.

3.3

Kannanotto

Edellä kerrotuista oikeusohjeista seuraa, että A:lle olisi tullut järjestää suurlähetystön palveluksessa olevana asemamaan kansalaisena vakuutussuoja työtaturman varalta ja muunkin sosiaaliturvan osalta. Tämä olisi tullut toteuttaa joko asemamaan julkisen sosiaaliturvajärjestelmän puitteissa tai, ottamalla hänelle asemamaan yksityisestä vakuutuslaitoksesta tasoltaan julkisen sektorin työntekijöiden suojaa vastaava vakuutus siten kuin ulkoasiainministeriön määräyksissä edellytetään. Näin ei ollut kuitenkaan tapahtunut. Suomen Etelä-Afrikan suurlähetystö ei siis ollut järjestänyt A:lle vakuutussuojaa työtaturman varalta.

Koska A oli selvityksen mukaan aluksi kieltäytynyt suurlähetystön hänelle tarjoamasta vakuutuksesta vedoten hänellä olevaan omaan sairausvakuutukseen, olisi suurlähetystön tullut näkemykseni mukaan selvittää, oliko A:lla kyseinen vakuutus, vastasiko hänen oma sairausvakuutuksensa määräysten mukaista vakuutussuojaa sekä lisäksi huolehtia työnantajalle kuuluvista vakuutusvelvoitteista.

Suomen Etelä-Afrikan suurlähetystö ei ole edellä sanotun mukaisesti huolehtinut näistä velvoitteistaan. Saadun selvityksen mukaan suurlähetystö on kuitenkin korvannut A:lle tapaturmavammasta aiheutuneet kustannukset eikä A ole selvityksen mukaan myöskään esittänyt asiassa enempiä vaatimuksia. Koska suurlähetystö on korvannut A:lle tapaturmavammasta aiheutuneet kustannukset ja tarkastanut, että muiden suurlähetystössä työskentelevien sosiaaliturvajärjestelyt on asianmukai-

sesti hoidettu, asia ei anna minulle laillisuusvalvojana aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että kiinnitän Suomen Etelä-Afrikan suurlähetystön huomiota siihen, että asemamaan ja kolmannen maan kansalaisille tulee järjestää työtaturman varalta ja muunkin sosiaaliturvan osalta vakuutus- suoja siten kuin ulkoasiainministeriön 7.12.1998 antamissa määräyksissä edellytetään.

Saatan edellä kerrotut näkemykseni Suomen Etelä-Afrikan suurlähetystön tietoon.